

Tâm Tình Tây Bắc Seattle Tháng 3, 2011

Năm năm rồi, kể từ khi tôi dọn nhà từ Florida lên Seattle này, trừ năm đầu tiên ra, mỗi năm vào độ cuối tháng Ba, khi mùa đông lạnh lẽo dớm bước từ gĩa ra đi, nhường chỗ cho mùa xuân mát mẻ xinh tươi đến với vạn vật cỏ cây thì chị Thảo lại thu nhặt vài cây lan tôi còn để sót lại ở vườn cũ để gửi lên cho tôi.

Ngoài những bụi Vanda không gửi lên được vì quá lớn, có cây cao đến cả 2 mét, hơn nữa trên này không đủ chỗ và đủ nắng cho loại lan này nên bộ sưu tập vanda của tôi hoàn toàn vẫn ở trong vườn cũ, treo trên sợi dây xích dài cả mười mấy mét móc trên nhánh của cây cam qua đến cây bưởi.

Năm nay chị gửi lên cho tôi 3 cây *Eria convallaroides* (Lily of the Valley orchid) thật tốt, mấy cây này trước khi rời Florida lên trên này tôi đã tách từ cây mẹ ra làm thành nhiều cây nhỏ để lại vườn cũ, chỉ mang theo cây mẹ. Những cây lan con này nay đã có những cái rễ xanh tươi và mạnh khỏe bám vào thành chậu, và một cây đã nở hoa. Sự gửi lan từ tiểu bang này qua tiểu bang khác mà không có giấy phép, không có môn bài này đối với nhà nước ở đây là bất hợp pháp, người Mỹ gọi là “smuggling”.

Tôi có biết anh Hoà ở Vancouver, Canada. Lâu lâu thư từ qua lại nói chuyện về lan. Tôi chưa có dịp ngắm vườn lan của anh và ngược lại mặc dù hai nhà cách nhau chỉ 3 tiếng đồng hồ lái xe. Năm ngoái anh có nhờ Hoa Lan Việt Nam liên lạc với tôi hỏi chia vài nhánh trúc măng (xin vào hoalanvietnam.org đọc bài “[Trồng Lan Trúc Măng, Dendrobium falconeri](#)”), anh nói phải đành lòng hỏi tôi vì sau khi đã tìm khắp các chỗ bán lan ở Canada không có, rồi đến Andy's orchids ở Mỹ trả lời là không có giấy phép gửi lan đi ngoại quốc. Tôi có đề nghị mua hộ ở bên này rồi hôm nào anh chị ấy lái xe qua lấy nhưng vì nhà đoàn Mỹ và Canada ở biên giới xét rất kỹ và phạt rất nặng nên mê lan thì mê lắm nhưng chưa dám cả gan làm bậy. Mới đây anh có viết thư than là qua Mỹ đi xem show lan ở California thấy có giò lan *Dendrobium odiosum* thật lớn bán có 50 đồng, thèm lắm nhưng đành bỏ qua vì không dám ôm lan vượt qua biên giới.

Còn có rất nhiều người mê lan về Việt Nam, sau khi ngắm những giò lan rừng, những loại lan hiếm chỉ có ở Việt Nam mới có, ước ao gì được mang về Mỹ nhưng chẳng ai dám giỡn mặt với nhà đoàn Mỹ đành phải bóp bụng thèm thường.

Nói đến qua mặt pháp luật và nhà đoàn thì phải nói đến Khun Sa, Ông Vua Nha Phiến của vùng Tam Giác Vàng (Miền Điện, Lào, Thái Lan). Khun Sa, loạn tướng chống lại Chính phủ Miền Điện, người hùng của người dân tộc thiểu số Shan, chọc trời khuấy nước, mấy chục năm làm điên đảo chính phủ Miền-Điện và người Mỹ (đầu của ông đã được người Mỹ treo giải thưởng 2 triệu dollars, vì 45% ma túy dùng trên đường phố Nữ Ước là do ông Khun Sa cung cấp).

Con người như vậy mà lại có một tâm hồn lãng mạn, bên cạnh một bộ óc nhạy bén vì lúc nào cũng phải đương đầu với nguy hiểm, với những vấn đề nan giải là một trái tim ướn át không ai sánh bằng.

Người ta kể là sau những lúc bận rộn chiến chinh, ông thường tìm sự thanh thản trong căn nhà ở vùng biên giới giữa Miến Điện và Thái Lan nằm trong khu vực Tam Giác Vàng, ngắm mặt trời lặn sau rặng núi non hùng vĩ và nghe nhạc tình tứ bay bướm của Đài Loan cùng với 4 cô vợ trẻ đẹp và chăm sóc mấy ngàn giò lan hiếm quý trong một khu vườn được giữ gìn vén khéo gọn gàng. Dâu Tây (strawberry) và lan là hai loại Ông thích trồng nhất.

Vì vậy Ông làm chủ nhiều loại lan hiếm và rất thành thạo về lan. Ông Eric Hansen tác giả quyển sách *Orchid Fever* (xin vào hoalanvietnam.org đọc "[Eric Hansen và Orchid Fever](#)", "[Những Đóa Hoa Cẩm của Gunnar Seidenfaden](#)" và "[Trần Ngập Hương Lan](#)") gọi ông là Orchid fancier. Năm 1996, ông Hansen này nhờ sự trung gian của một hãng làm thuốc tây của người Đức, liên lạc được với ông Khun Sa. Hai người đã hẹn gặp nhau ở tỉnh Chiang Mai của Thái Lan, nhưng phút cuối cùng ông Khun Sa không đến chỗ hẹn được. Có lẽ vì thời điểm ấy ông đang mở cuộc thương thuyết với chính phủ Miến Điện đồng thời bị bao nhiêu cuộc đụng độ với các đám loạn quân khác giữ chân không đến Chiang Mai được. Eric Hansen thì nhất, không dám lao mình vào vùng lửa đạn để nói chuyện về lan, đành quay về Nữ Ước, làm những người mê lan như chúng ta mất một dịp được biết vườn lan của ông Khun Sa. Tôi tiếc mãi cho tác giả *Orchid Fever* đánh mất cơ hội ngàn năm một thuở này. Hãy tưởng tượng bản doanh của ông Khun Sa nằm trong

vùng Tam Giác Vàng (Golden Triangle), ở ngay biên giới của 3 nước Miến Điện, Lào, Thái Lan, lên trên nữa về phía Đông miền cao nguyên của người Shan có biên giới giáp với tỉnh Vân Nam của nước Trung Hoa, nơi tụ tập của mấy ngàn loại lan quý của thế giới, nhất là Hoàng thảo Thạch học (*Dendrobium Nobile*). Ông Khun Sa thì có cả một đội quân hùng hậu, khi nào cần đi đánh trận thì đi, lúc rảnh cứ vào rừng tìm lan, gỡ lan mang về dâng cho Chủ Tướng. Hơn nữa ông này chuyên môn cung cấp thuốc phiện cho Hồng Kông, liên lạc buôn bán qua lại, tôi nghĩ là lan đẹp và hiếm của nước nào ông

Khun Sa cũng có, kể cả những loại lan mà CITES cấm mang từ nước này qua nước khác, thuốc phiện còn đi vào khắp các nước, nước Mỹ và Châu Âu một cách dễ dàng chứ nói gì đến mấy cây lan. Dân mê lan mà được vào xem vườn lan của ông Khun Sa thì thật sẽ như cá gặp nước, rất khó mà rời chân đi được.

Là một loạn tướng nhưng ông Khun Sa được nhiều người ngưỡng mộ. Tôi ví ông này như ông Tống Giang trong truyện *Thủy Hử*, 108 anh hùng Lương Sơn Bạc của Trung Hoa. Có rất nhiều cái lạ về con người của ông, ví dụ như ông là người trồng thuốc phiện, nấu thuốc phiện mà không khi nào đụng đến chất ma túy này. Còn ra những luật lệ nghiêm khắc để ngăn chặn con cái và quan quân tránh xa thuốc phiện, người nào đại dốt đụng vào là bị trừng trị đến nơi đến chốn.

Đầu năm 1996 ông Khun Sa già từ vũ khí, tìm giải pháp sống chung hòa bình với chính phủ Miến Điện, từ bỏ miền Tam Giác Vàng, về thủ đô Rangoon sống trong một biệt thự nguy nga, không bị làm khó dễ bởi người Mỹ nữa vì được bảo vệ bởi luật lệ của chính phủ (chính phủ Miến Điện lấy lý do là ông Khun Sa người Miến Điện thì phải được xét xử bởi người Miến Điện).

Cuối cùng, người hùng của dân tộc Shan, Ông Vua Ma Tuý hoàn toàn từ bỏ những cô vợ trẻ đẹp và những vườn lan quý để về thế giới bên kia vào mùa Thu năm 2007, và tất cả chỉ là giấc mơ qua như Phạm-Duy viết trong bản nhạc “Bên Cầu Biên Giới”:

*Người đi chưa hết hương sâu lữ thứ
Hồn theo cánh gió quên tình xa xưa....
...bên cầu biên giới
tôi lắng nghe giòng đời, từ từ trôi
sông nước xa xôi
mây núi khắp nơi
không tỏ một đôi lời
đời phong sương cũ, chỉ là thương nhớ
mộng bên năm xưa, chỉ là mơ qua...*

Tôi hay nói đùa với chồng con tôi là nếu tôi là mỹ nhân, còn trẻ và độc thân, nếu lỡ bị ông Khun Sa bắt về làm vợ thì tôi cũng vui vẻ nhắm mắt đưa chân theo về bản doanh của loạn tướng, để ngày ngày được ngắm, săn sóc lan cho thỏa lòng mê lan. Ngoài sự thương thức những giò lan xinh đẹp còn được ăn khẩu lam hàng ngày, khẩu lam là một loại cơm nếp nấu bằng ống tre của những dân tộc thiểu số miền núi từ Việt Nam (người Việt mình gọi là cơm lam), Lào, Thái... Ống tre non được cưa ra cỡ 3 tấc, bỏ nếp và dừa nạo vào, đập lại bằng lõi của trái bắp rồi nướng với than, nướng xong để nguội, chẻ bớt vỏ cứng bên ngoài cho người ăn dễ gỡ. Lúc ăn gỡ lớp vỏ tre bên ngoài, thổi xôi hình tròn và dài như ống tre với những hạt nếp óng ả được bọc hồ hững bằng lớp vỏ lụa của tre tỏa mùi thơm nhẹ nhàng thanh khiết quyến rũ người đói bụng.

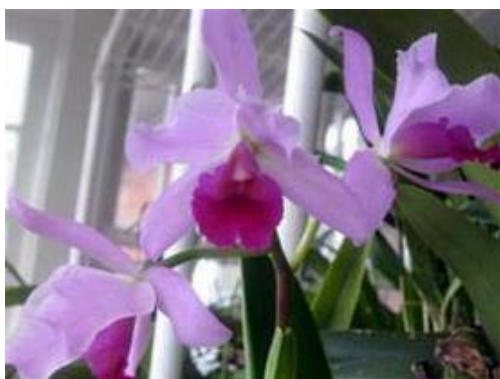
Tôi thích món này lắm vì hồi còn nhỏ được U tôi cho ăn một lần, ngon quá cứ nhớ mãi mùi thơm của nếp quyện với mùi thơm của tre tươi và dừa nướng lên. Sau này lúc còn ở Florida tôi có nhờ một người bạn người Lào đi nghỉ hè ở tiểu bang Virginia mua về cho tôi cả trăm ống khẩu lam, tôi để dành trong tủ lạnh để ăn dần. Thèm khẩu lam mà không tìm được khẩu lam để ăn nên thỉnh thoảng tôi nấu xôi dừa ăn cho đỡ ghiền. Cách đây vài ngày tôi cũng định nấu xôi dừa ăn nhưng chỉ có gạo nếp, tìm không thấy dừa nên tôi ngâm gạo nếp để hấp xôi trắng. Rồi tức cảnh sinh tình, thấy gạo nếp lại nổi lên thèm món lạ của người Lào, tôi chạy ra chợ mua con gà đi bộ và một vỉ mè gà về luộc lên, để nguội xắt thật nhỏ, lấy cả da và gân, rồi ra green house hái mấy quả ớt chín đỏ, mấy cái lá chanh và một nắm rau húng lũi, rồi rang gạo nếp xay ra làm thính. Trong khi chờ xôi chín tôi chăm chỉ thái rau thơm, giềng, ớt, xa, chanh, hành đỏ. Loay hoay một trận tôi được một đĩa bàn lớn lạ đầy ắp.

Màu xanh của húng lủi chen với màu đỏ tươi của ớt thái từng lát mỏng trông hấp dẫn vô cùng, thêm mùi thơm của thính, chanh, giềng, rau thơm ai trông và ngửi thấy mà cảm lòng cho được.

Con gái tôi vừa đi làm về bước vào nhà, đang đói bụng, bước vào bếp, lúc xôi vừa chín tới, xin ăn ngay và rủ tôi dọn dẹp và xôi ra cái bàn mây ở Sun Room để vừa ăn vừa ngắm vườn và mấy cây lan đang nở hoa. Tôi bung đĩa dọn và đĩa xôi, còn con tôi đi lấy đĩa bánh chuối hấp

tôi mới làm buổi sáng và chén đĩa mang ra Sun Room ngay, vì món dọn này cay lắm đàn ông và trẻ con chịu thua không thể nào ăn được nên chúng tôi ăn riêng trước như vậy để thưởng thức cho trọn vẹn là đúng lắm. Vậy là hai mẹ con tôi có một tiểu yến, tuy hơi nhuốm mùi trần tục vì có tí xôi tí thịt, nhưng với đĩa xôi trắng, đĩa dọn gà cay xé lưỡi, được làm dịu lại bằng đĩa bánh chuối hấp mềm, ngọt nhẹ nhàng và có vị béo của nước dừa, vừa ăn vừa nói chuyện, ngắm hoa ngoài vườn và lan trong nhà, chúng tôi thật sự đã có một buổi chiều tuyệt đẹp.

Trong Sun Room ngoài những cây Epidendrum, Dendrobium đã nở hoa từ tháng trước và vẫn tiếp tục cho đến bây giờ, còn có hai cây cattleya, một màu tím và một màu vàng. Cây *Oncidium papilio* (butterfly orchid) cho hoa gần như liên tiếp tám, chín tháng trong một năm đã bắt đầu nở ra những cánh bướm màu cam điểm vàng và nâu. Và đặc biệt là cây lan len *Eria convallarioides* chị Thảo mới gửi lên nở được năm nhánh hoa trắng, thơm nhẹ nhàng. Còn những cây lan chưa ra hoa nhưng mùa này tự nhiên như có sức sống mạnh mẽ từ đâu mang đến, xanh và khỏe, nhiều cây đã nẩy lên những chồi non đón mừng xuân ấm. Vườn mùa này đã rục rịch với những chậu Huệ da cam (clivia), loại hoa đẹp nở vào cuối đông sang xuân này có rất nhiều người tưởng đó là một loại lan.

Còn có mấy đóa hoa dạ hợp (magnolia) màu vàng khiêm nhường nổi lên giữa đám lá xanh thẫm. Chậu mộc qua (quince) màu cam nhạt trông mát mắt với những chiếc lá non mới nảy ra tươi mát, khác với chậu màu trắng không còn một chiếc lá cũ, lá mới cũng chưa thể ra được vì không thể chen chân với những cái hoa và những cái nụ chi chít trông như những hạt trai to nhỏ đủ cỡ mọc từ gốc cho đến ngọn. Cây này năm mới lên đây tôi mua về, thấy to quá nổi lòng tham chia ra làm hai cây, thân chắc quá tôi loay hoay cả tiếng đồng hồ mà không chia ra được, sau phải nhờ con rể tôi lấy cưa xẻ ra mới xong, từ đấy mỗi khi đông tàn xuân đến tôi lại được ngắm những đóa hoa màu trắng thanh tân, mỗi cây mỗi vẻ.

Ngay cửa Sun Room bước ra sân cũng có cây đỗ quyên gốc gác từ Mã Lai (*Malaysian rhododendron* hay *Vireya*) chỉ chờ trời âm là yếu điệu khoe những chùm hoa màu vàng đậm ngả qua màu cam. Bên cạnh là cây đào mà bao lâu nay tôi cứ gọi là cây hồng mai không có lá nhưng

hoa và nụ thì đậm thắm màu hồng như màu sơn san hô đậm, anh Hòa ở Vancouver (có nói ở đoạn trên) cũng mới gửi khoe tôi ảnh cây hồng mai của anh, hoa giống hệt hoa mai nhưng màu hồng đậm và thơm ngát, lúc so sánh ảnh của cây của anh và của tôi thì anh Hòa cho biết là cây của tôi là một loại đào, người Trung Hoa gọi là “Thù Phá”, còn của anh mới đúng là mai đỏ. Anh còn khoe là bên Vancouver có đủ thứ mai đỏ, mai trắng, mai vàng được mang vào đất Gia Nã Đại một cách bất hợp pháp. Loại mai đỏ anh Hòa đang có nở hoa thơm ngát, buổi sáng hoa nở anh hay ra vườn sau để thưởng hoa

với tách trà nóng trong tay, không còn gì thi vị bằng. Tôi cũng vậy, buổi sáng trời lạnh ra vườn thế nào trong tay không thể thiếu ly trà nóng.

Khi đang viết những giòng trên, nước Nhật bị một trận động đất và một cơn sóng thần kinh khủng, tàn phá nguyên một thành phố ven biển, mấy ngàn người chết và cả chục ngàn người không nhà không cửa. Bên này bờ của biển Thái Bình Dương bao la, ba tiểu bang California, Oregon và Washington dân tình cũng nao núng. Sở chính của con gái tôi ở Nữ Ước gọi về lúc 2 giờ khuya, khuyên nhân viên nên làm việc tại nhà. Thiên tai thật đáng sợ. Chỉ biết cầu nguyện cho linh hồn những người đã mất được siêu thoát và những người thoát chết mau chóng quên được cơn ác mộng và sớm tìm được sự yên bình.

Xin hẹn và hy vọng gặp lại các bạn trong Tâm Tình Tây Bắc Seattle Tháng Tư Năm 2011.

3/2011

Phạm Hảo - Seattle